

Sygn. akt III AUa 841/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski

Sędziowie: SSA Iwona Szybka (spr.)

SSA Joanna Baranowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 lipca 2017 r. w Ł.

sprawy P. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 28 kwietnia 2016 r. sygn. akt V U 295/16

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 841/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 stycznia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zobowiązał P. R. do zwrotu kwoty 2641,38 zł tytułem nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r.

Odwołanie od tej decyzji wniósł do Sądu P. R. kwestionując obowiązek zwrotu renty rodzinnej.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, że ustalił, iż P. R. nie jest zobowiązany do zwrotu renty rodzinnej za okres od 1 lipca 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach: P. R. był uprawniony do połowy renty rodzinnej po ojcu i miał ją przyznaną ostatnio na okres do stycznia 2016 r., ponieważ uczył się w Zespole Szkół (...) w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w O.. Renta za jego zgodą jako osoby pełnoletniej wypłacana była do rąk matki M. K., która pobierała też drugą połowę rentę rodzinną należną drugiej uprawnionej osobie – M. R.. P. R. uciekł z domu w maju 2015 r. i matka nie mogła nawiązać z nim kontaktu. Jako osoba pełnoletnia nie życzył sobie podawania informacji o nim. W grudniu 2015 r. matka powiadomiła ZUS o zaprzestaniu nauki przez odwołującego się. ZUS uzyskał od szkoły informację, że P. R. został skreślony z listy słuchaczy już 22 czerwca 2015 r. P. R. po zaprzestaniu nauki jako osoba powyżej 16 roku życia nie miał już prawa do pobierania renty rodzinnej. Na podstawie tak sformułowanych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Powołując treść

art.138 ust. 2 pkt. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U 2105 poz. 1302), Sąd I instancji stwierdził, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż żadna z decyzji poprzedzających decyzję z dnia 17 grudnia 2015 r. nie zawierała pouczenia o zasadach przysługiwania świadczenia osobie uczącej się i o jej obowiązkach wobec organu rentowego ani też o zasadach zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. W związku z tym, w ocenie Sądu Okręgowego odwołujący się nie był skutecznie pouczony o braku prawa do pobierania renty w przypadku zaprzestania nauki, gdyż żadne takie pouczenie nie było do niego kierowane. Nie miał więc elementu świadomości, że taka sytuacja powoduje utratę prawa do świadczenia. Decyzja zobowiązująca P. R. do zwrotu renty rodzinnej jest zatem błędna z racji braku stosownego pouczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 138 ust. 1 i ust.2 pkt 1 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania lub o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Zdaniem apelującego powyższy wyrok nie może zostać wykonany, narusza bowiem art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak wyjaśnił organ rentowy każda decyzja kierowana do odwołującego zawierała przedmiotowe pouczenie. Decyzje dołączane do akt drukowane są jednak z pominięciem pouczeń. Pełna treść decyzji, zawierająca pouczenie przekazywana jest do świadczeniobiorcy, jak również zostaje zapisana w aplikacjach dziedzinowych. Do apelacji zostało załączone wyjaśnienie Naczelnika Wydziału z dnia 18 maja 2016r. oraz „wydruk kompletnej decyzji” z dnia 25 lutego 2014r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podnieść należy, że organ rentowy nie zakwestionował ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy. Apelujący nie zarzucił naruszenia art. 233 kpc. Tymczasem z ustaleń Sądu Okręgowego, które wobec powyższego traktować należy jako niesporne wynika, że żadna z decyzji poprzedzających decyzję z dnia 17 grudnia 2015 r., czyli również poprzedzających zaskarżoną decyzję, nie zawierała pouczenia o zasadach przysługiwania świadczenia osobie uczącej się i o jej obowiązkach wobec organu rentowego ani też o zasadach zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. To właśnie ustalenie było podstawą do dalszego ustalenia przez Sąd Okręgowy, że P. R. nie był skutecznie pouczony o braku prawa do pobierania renty rodzinnej w przypadku zaprzestania nauki, gdyż żadne takie pouczenie nie było do niego kierowane. Wobec niezakwestionowania ustaleń faktycznych Sądu I instancji sformułowany w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego ocenić należy jako bezzasadny. Zgodnie bowiem z treścią art. 138 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, naruszenie którego zarzuca apelujący osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (ust.2 pkt 1). Skoro więc P. R. nie był pouczony o braku prawa do pobierania renty rodzinnej, to uwzględniając odwołanie Sąd Okręgowy nie naruszył art. 138 ust. 1 i ust. 2 pkt 1.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny po zapoznaniu się z aktami rentowymi i materiałem dowodowym zebrany w postępowaniu sądowym w pełni podziela ustalenia Sądu Okręgowego co do braku pouczenia P. R. o braku prawa do pobierania renty rodzinnej w okresie od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2015r. Jest poza sporem, że P. R. osiągnął wiek 18 lat w dniu 20 marca 2014r. W aktach rentowych brak decyzji, w której byłoby pouczenie, o którym mowa w art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Pierwszą decyzją, która wysłana była imiennie do P. R., była decyzja z dnia 25 lutego 2014r., którą dokonano podziału renty (karta 72 akt rentowych). Ani jednak ta decyzja, ani też kolejne z dnia 22 lipca 2014r. (k.76) i z dnia 9 marca 2015r. (k. 83) nie zawierają pouczeń, o których mowa w art. 138. Zasadnie więc Sąd Okręgowy ustalił, że P. R. nie był pouczony o braku prawa do pobierania renty rodzinnej w okresie od 1 lipca 2015r. do 31 grudnia 2015 r. Ustaleń tych nie zmienia załączona do apelacji decyzja z dnia 25 lutego 2014r. skoro organ rentowy nie przedłożył żadnych dowodów na okoliczność doręczenia właśnie takiej decyzji P. R.. Podnieść należy, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych opierając zaskarżoną decyzję na

treści art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz cytując w odpowiedzi na odwołanie treść art. 138 ust 2 pkt 1 powinien dołożyć należytej staranności w udowodnieniu faktu stosownego pouczenia. Tymczasem organ rentowy skierował do Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonego nie dochowując nawet minimum staranności w wykazaniu, że pouczył ubezpieczonego stosownie do treści art. 138 ustawy. Tym samym załączony do apelacji wydruk decyzji bez żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie i bez zarzutu naruszenia art. 233 par. 1 kpc nie mógł stanowić jakiegokolwiek podstawy do zakwestionowania orzeczenia Sądu I instancji. W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został wyeksponowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty. W przepisie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za nienależnie pobrane świadczenia uznaje się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Wynika stąd, że świadomość nienależności świadczenia ma wpływać z pouczenia uprawnionego przez organ rentowy o okolicznościach powodujących wypłatę świadczeń nienależnych, a pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku ich zwrotu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2012 r., I UK 331/11, L.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 394/07, L.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 2 grudnia 2014 r., III AUa 256/14, L.).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.